

YENİ TÜRK TİCARET KANUNU IŞIĞINDA ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU KARARLARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

Hüsnü TURANLI*

ÖZET

Türk Hukukunda hükümsüzlük halleri kısaca yokluk, kesin geçersizlik ve iptal olarak düzenlenmiştir. Yokluk, bir hukuki işlemin kurucu unsurlarının ve zorunlu şekil şartlarının yokluğu nedeniyle her zaman ve herkes tarafından ileri sürülebilen bir yaptırımdır ve YK kararlarının yokluğunun tespiti de, yasada açık bir hüküm olmamasına rağmen yokluk halinin tespiti davası ile ileri sürülebilir. Bu nedenle YTTK'da YK kararlarının yokluk halleri ayrıca düzenlenmemiş olmasına rağmen kurucu unsurların ve zorunlu şekli şartların yokluğu halinde yokluk halinin tespiti davası her zaman açılabilir. YTTK'da yönetim kurulu (YK) kararlarının kesin geçersizliği halleri ise açık olarak düzenlenmiştir. Genellikle tartışma konusu olan husus, YK kararlarının iptal yaptırımına tabi olup olmadığıdır. YTTK'da istisnai haller dışında genel olarak YK kararlarının iptaline ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Anonim şirketlerin işleyişinde YK'nun görev ve yetkileri açısından da YK kararlarının iptal yaptırımına tabi olmaması isabetli bir yaklaşımdır.

Anahtar Kelimeler: Anonim şirket, yönetim kurulu, karar, yokluk, hükümsüzlük, geçersizlik, iptal.

THE INVALIDITY OF THE RESOLUTIONS OF THE BOARD OF DIRECTORS IN JOINT STOCK COMPANIES

ABSTRACT

The manners of invalidity in Turkish Law are stated shortly as nonexistence, nullity, and rescission. Nonexistence is a sanction that may be claimed against anybody and any time due to the nonexistence of the establishing elements or compulsory formal conditions and similarly this rule is also applicable to the resolutions of the board of managers in a joint stock company. On the other hand, the grounds for the invalidity of the board resolutions are defined in the Turkish Commercial Code clearly. The manner under dispute is the cancellation of the board resolutions. There are no rules about the possibility of cancelling the board resolutions except for a few exceptional conditions. This approach is deemed to be appropriate because of the missions and powers of the board of managers in the operations of the Joint Stock Company.

Keywords: Joint stock company, board of managers, resolution, nonexistence, invalidity, nullity, rescission.

* Yrd. Doç. Dr., İzmir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

GİRİŞ

Büyük bir kısmı 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren YTTK'da en köklü değişiklikler Şirketler Hukuku ve Deniz Ticaret Hukuku kitaplarında gerçekleşmiştir. Yeni düzenlemeler, eskisine oranla çok daha ayrıntılı ve anlaşılır biçimde kaleme alınmıştır. Biz makalemizde, anonim ortaklıkların yönetim ve temsilinden sorumlu yönetim kurulunun almış olduğu kararların hükümsüzlüğü konusunu yeni hükümler çerçevesinde ele almaya çalıştık.

Anonim şirketlerin zorunlu iki organı olan genel kurul ve yönetim kurulunun aldığı kararların hükümsüzlüğü konusu, yeni düzenlemede ele alınan hususlardandır. Konu öğretilerde tartışılmakta ve değişik görüşler ortaya çıkmaktadır. Her iki kurulun kararlarının hükümsüzlüğünü tek bir makalede ele almanın hem sistematik hem de kapsam açısından uygun olmayacağı kanaatindeyiz. Bu nedenle biz sadece yönetim kurulu kararlarının hükümsüzlüğünü incelemeyi amaçladık.

Hükümsüzlük kavramı, üç farklı yaptırımı içermektedir. Bunlar kısaca, yokluk, geçersizlik (butlan) ve iptal olarak sayılabilir. Yokluk ve geçersizlik, sebepleri açısından farklı ancak sonuçları aynı olan yaptırımlardır. Bu bağlamda, bir hukuki işlemin geçersiz veya yok hükmünde olması, işlemin ve doğurduğu sonuçların baştan itibaren geçersiz olması sonucuna yol açacaktır. İptal ise, hukuki işlemin, mahkeme ilamının kesinleşmesi anına kadar geçerliliğini koruması ve kararın kesinleşme anından itibaren geçersiz ve dolayısıyla geleceğe etkili olacağı anlamına gelmektedir. YTTK'da A.Ş. YK kararlarının geçersizlik (butlan) halleri hükme bağlanmıştır (YTTK m.391). Öte yandan öğretilerde genel olarak YK kararlarının, yokluk yaptırımına tabi olduğu konusunda görüş birliği vardır. YK kararlarının iptali ise tartışmalı bir konudur. Bu nedenle, yönetim kurulu kararlarının hükümsüzlüğü konusu incelenirken, sadece yokluk ve geçersizlik değil, iptal yaptırımının da yasal düzenleme, öğreti ve yargı kararlarındaki konumu ele alınmıştır.

1. Anonim Şirketlerde Zorunlu Bir Organ Olarak Yönetim Kurulu, Hukuki Niteliği, Yapısı ve Karar alma Süreci

YTTK uyarınca anonim ortaklıklarda genel kurul (GK) ve yönetim kurulu (YK) şeklinde iki zorunlu organ öngörülmüştür¹.

¹ ETTK'da denetçi de zorunlu organ olarak düzenlenmişti. YTTK'da denetçi organ olmaktan çıkarılmış, denetçilik işlevinin bağımsız denetçiler tarafından yerine getirilmesi hükmüne bağlanmıştır (YTTK m.397 vd.)

Öğretide genel kurul ve yönetim kurulu arasındaki ilişkiler ve yetki bölüşümüne ilişkin çeşitli kuramlar geliştirilmiştir². Klasik düşünce doğrultusunda en üst organ genel kurul (GK)'dur³. Akit kuramına göre ise anonim ortaklığın iradesi genel kurulda tesis edilir ancak ortaklık YK tarafından sevk ve idare edilir⁴. Müessese (kurum) kuramını destekleyen görüşe göre ise iki kurul birbirinden bağımsız ve başlı başına varlığı olan organlardır⁵. Karma kuram adı verilen görüş ise, Akit kuramı ile Müessese kuramı arasında bir görüş olarak benimsenmiş ve Türk-İsviçre Hukuk sistemleri bu görüşü kabul etmiştir⁶. Buna göre, iki organ arasında, devredilemez ve vazgeçilemez bir görev ve işbirliği ayrımı mevcuttur⁷. Örneğin, YK üyelerinin seçimi ve görevden alınması, ücretleri, huzur hakkı, ikramiye ve prim haklarının belirlenmesi ve ibra edilmeleri gibi hususlar GK'un devredilmez görev ve yetkileri arasındadır (ETTK m. 369, 380, 335/I, YTTK m. 408). Öte yandan, şirketin üst düzey yönetimi, müdürlerin atanması, pay, YK karar ve GK toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması gibi görev ve yetkiler münhasıran YK'a aittir (ETTK m..325, 326, 327, YTTK m.375 vd.).

İki organ arasında bir astlık-üstlük ilişkisi olup olmadığı konusuna da kısaca değinmek gerekirse, aralarında tam bir hiyerarşik ilişki olduğu söylenemez⁸. Genel kurul, YK'a ait görev ve yetkileri kullanmaz ve onları üstlenemez⁹. İki organ arasında fonksiyonel farklılıklar vardır. GK, daha çok temel konularda karar alan YK ise, şirketin yönetim ve temsiline ilişkin konularda görevli ve yetkili organdır. Her organın münhasır görev ve yetkileri mevcuttur ve organların yasayla tanımlanan görev ve yetkilerini devretmeleri

² POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 12. Basım, İstanbul, 2010, Vedat Kitapçılık, s.259 PULAŞLI, Hasan, Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s.447 (Genel), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuk Şerhi, C.I, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s.655 (Şerh), BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, Dora Basımevi, 9. Basım, Bursa 2013, s.257, ÖZKORKUT, Korkut, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali, Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın no:41, Ankara, 1996, s.10

³ ÖZKORKUT, s.10. İsviçre BK m. 698'de bu görüş hüküm olarak yer almıştır.

⁴ PULAŞLI, s.447 (Genel).

⁵ PULAŞLI, s.447. (Genel). S.656 (Şerh).

⁶ PULAŞLI, s.448 (Genel), s.656. (Şerh).

⁷ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.258, PULAŞLI, s.656 (Şerh).

⁸ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.260. "GK, bunlara emir veren bir amir durumunda değildir".

⁹ PULAŞLI, s.668 (Şerh)'den naklen bkz. dipnot.50.

mümkün değildir. Ayrıca her organın uzmanlık alanları da farklıdır¹⁰. Son olarak, YTTK ile YK'nun etkinliği artırılmıştır¹¹.

1.1. Yönetim Kurulunun Hukuki Niteliği ve Yapısı

YK, ÇAMOĞLU tarafından bir “kurul-organ” olarak nitelendirilmiştir¹². YK, işletmenin sahibi ve işveren konumundadır¹³. YK, (eski düzenlemede “idare meclisi” olarak adlandırılmıştı), anonim ortaklığın yönetim ve temsilden sorumlu organıdır¹⁴ (ETTK m. 317, YTTK m. 365/I). Şirket ile YK arasında bir sözleşmesel ilişki değil bir organik bağ mevcuttur¹⁵. Yönetim şirketin iç işleyişine, temsil ise dış ilişkilerine ait kavramlardır.

Eski düzenlemede, yönetim kurulunun en az üç kişiden oluşması gerektiği hükme bağlanmıştı (ETTK m. 312/I). Mevcut düzenlemede ise, yönetim kurulunun bir veya daha fazla kişiden oluşabileceği öngörülmüştür (YTTK m. 359/I). Üye sayısı konusunda bir üst sınır öngörülmemiştir. Bir kişiden oluşması halinde bu kişinin gerçek kişi olması gerektiği yönünde bir düzenleme getirilmediğinden tüzel kişi de olabilecektir. Yönetim kuruluna üye olarak tüzel kişinin seçilmesi durumunda tüzel kişiliği temsilen yine o tüzel kişilik tarafından belirlenen gerçek bir kişinin tescil ve ilan edilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır (YTTK m. 359/II).

Öte yandan tüzel kişiliği temsilen yönetim kurulu toplantılarına sadece tüzel kişiliği temsilen seçilen ve tescil ve ilan edilen kişi katılıp oy kullanabilir (YTTK m. 359/II-son).

Yönetim kurulu görev ve yetkilerini kanun ve esas sözleşmeden alır ve kural olarak şirket konusuna girsin veya girmesin şirketi ilgilendiren her türlü işlemi yapabilir¹⁶. Yönetim kurulunun kendisine ihdas edilen ve devir ve

¹⁰ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.260.

¹¹ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.258.

¹² POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.262.

¹³ ÖZKORKUT, s.18. , POROY/TEKİNALP, ÇAMOĞLU, s. 262.

¹⁴ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.362. ÇAMOĞLU ve PULAŞLI “yönetim” yerine “yürütme” kavramını kullanmışlardır. Bkz. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.262. PULAŞLI, , s.580 (Genel).

¹⁵ ÖZKORKUT, s.19.

¹⁶ YTTK'da, “ultra vires” ilkesi büyük ölçüde şekil değiştirmiş ve m. 371/2 hükmü gereği, üçüncü kişinin; yapılan işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden bilebilecek durumda bulunduğu şirket tarafından ispat edilmesi hali dışında bahse konu işlemin şirketi bağlayacağı belirtilmiştir. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TURANLI, Hüsnü, Yeni TTK ve Ultra Vires İlkesi, Regesta, C.2, S.3, 2013/3, s.50-74.

feragat edilemez ve kendisinden alınmaz nitelikte görev ve yetkileri vardır ve bu görev ve yetkileri kanunda açık olarak düzenlenmiştir (YTTK m. 375/I).

Yönetim kurulunun kanunda düzenlenen zorunlu ve esas sözleşmeyle eklenebilecek ihtiyari görevlerinin önemli bir bölümü -defterlerin tutulması, yıllık finansal raporların hazırlanması, tescil ve ilan gibi- ayrıca karar almayı gerektirmeyen, “ortaklığın işleyişini” sağlayan görevlerdir¹⁷. Bir bölümü ise yönetim kurulunun karar almasını gerektiren görevlerdir. Bu bağlamda, genel kurulun münhasır yetkisine girmeyen konularda esas sözleşme ile yönetim kuruluna görev verilmesi mümkündür¹⁸. Zorunlu ve devredilemez görevlerinin yanı sıra genel kurulun bu görevlerini ne şekilde icra edeceği ve yetkilerini nasıl kullanacağı meselesi ise esasen “karar alma” süreciyle ilgilidir. “Karar alma süreci”, toplantı düzenlenmesi ve kararların alınıp imza edilmesiyle sonuçlanan bir süreçtir (YTTK m. 390).

1.2. Yönetim Kurulunda Karar alma Süreci

YTTK m.390-392’de “karar alma süreci”ne ilişkin ayrıntılı düzenlemeler getirilmiştir. Buna göre;

- a. Toplantıya çağrı:** Toplantıya çağrının şekli konusunda bir düzenleme mevcut değildir. TEKİNALP bunun nedenini, “çağrıya ilişkin şekil kurallarıyla toplantının yapılmasını güçleştirmemek” olarak açıklamıştır¹⁹. Bu bağlamda, çağrının imza karşılığında elden duyurularla, taahhütlü mektupla, hatta mobil telefonla (GSM) yapılması mümkündür²⁰. ETTK’da da toplantıya çağrının şekli konusunda bir hüküm yoktu. Üyelere imzaları karşılığında elden veya taahhütlü mektup, telgraf ve hatta telefonla da bildirim yapılabilmesi mümkün olmaktadır²¹.

Toplantıya çağırma görevi kural olarak YK başkanına aittir. Bu bağlamda, “Her YK üyesi, başkandan, YK’nu toplantıya çağırmasını yazılı olarak isteyebilir” (YTTK m. 392/VII). Bununla birlikte, her YK üyesi de başkandan YK’nu toplantıya çağırmasını yazılı

¹⁷ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 266.

¹⁸ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 266.

¹⁹ TEKİNALP, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişilik Ortaklığın Esasları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s.146.

²⁰ PULAŞLI, s.598. (Genel)

²¹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.267.

ve gerektirici sebepleri de belirterek isteyebilir²². Üyelerin usulüne uygun olarak yapmış olduğu toplantı talebinin başkan tarafından reddedilmesi halinde ne olacağına dair kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. ŞENER, bu durumda “üyelerin de YK’nu bizzat toplantıya çağırabileceği” görüşünü ileri sürmektedir²³. Biz de bu görüşe katılıyoruz.

b. Esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm yok ise YK’nun üye tamsayısının çoğunluğu ile toplanması: Toplantı yeter sayısı için eski ve yeni düzenleme arasındaki temel farklar, eski düzenlemede esas sözleşme ile “aksine bir hüküm” öngörülebilirken yeni düzenlemede sadece “aksine ağırlaştırıcı bir hüküm” konulabilmesinin şart koşulması²⁴ ve toplantı yeter sayısının önceki gibi “üye sayısının bir fazlası” şeklinde ağırlaştırılmış nisap yerine üye sayısının mutlak çoğunluğunun katılımının yeterli görülmesidir (YTTK m. 390/I)²⁵. Diğer bir deyimle, eski düzenlemede yedi kişilik bir YK’da toplantı yeter sayısının üç olabileceği de esas sözleşme ile kararlaştırılabilirdi. Oysaki yeni düzenleme ile örneğin yedi üyeli bir YK’da esas sözleşme ile toplantı yeter sayısının sadece dörtten fazla olması kararlaştırılabilmektedir. Eski Kanundaki şekliyle toplantı yetersayısı için öngörülen “üye sayısının yarısından bir fazlası” koşulu bazı tartışmalara yol açmaktaydı. Örneğin yedi üyeli bir kurulda yarısından bir fazlası beş olarak kabul edilmekteydi²⁶. Yeni düzenleme ile bu konu tartışmalı olmaktan çıkarılmıştır.

²² ŞENER, Oruç Hami, Teorik ve uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayınevi, İzmir, 2012, s.388.

²³ ŞENER, s.388.

²⁴ Dolayısıyla bu bir “nispi emredici” hüküm niteliğindedir. “Nispi emredici hüküm” kavramını MOROĞLU, “kesin emredici nitelikte olmayan” şeklinde tanımlamıştır. MOROĞLU, genel kurul kararlarının geçersizliği (butlanı) ve iptali konusunu incelerken, anonim şirketlerle ilgili emredici hükümler arasında, paysahiplerinin özel çıkarlarının korunmasını öngören emredici hükümlerin, nispi emredici hükümler olduğunu ve bunların ihlali halinde kesin emredici hükümlerdeki butlan yaptırımından farklı olarak iptal yaptırımının uygulanacağını savunmaktadır. Bkz. MOROĞLU, Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 6.Baskı, İstanbul, 2012, s.60 vd. Öte yandan bu tanıma ek olarak, nispi emredici hüküm, “sözleşme ile kısmen aksine düzenleme getirilebilecek emredici hüküm” şeklinde de ifade edilebilir. Gerçekten de, kanun koyucu, sözleşme ile toplantı nisabının ağırlaştırılabileceğini öngörmüştür. Bu durumda, kesin emredici hüküm niteliğinde değil nispi emredici hüküm niteliğindedir. Bu nedenle TEKİNALP’in Kanundaki düzenlemeye ilişkin “emredici değildir” görüşüne katılmıyoruz. Bkz. TEKİNALP, s.147.

²⁵ TEKİNALP, s.147.

²⁶ ÖZKORKUT, s.48.

- c. Karar yetersayısı için toplantıya katılanların çoğunluğunun olumlu oy vermesi:** YTTK'da karar yetersayısı için toplantıya katılanların çoğunluğunun olumlu oy vermesi öngörülmüştür (YTTK m. 390/I). Bu kuralın toplantının elektronik ortamda yapılması halinde de uygulanacağı ayrıca belirtilmiştir (YTTK m.390/I, c.2). Öte yandan, toplantı nisabında olduğu gibi esas sözleşme ile bu nisabın ağırlaştırılabileceği de ifade edilmiştir²⁷. ETTK m. 330/I, c.2 hükmü gereğince de toplantıya katılanların çoğunluğunun olumlu oy vermesi yeterli bulunmaktaydı.
- d. Toplantının elektronik ortamda da yapılabilmesi ve bir kısım üyenin hazır bulunduğu toplantıya diğer üyelerin elektronik ortamda katılabilmeleri:** YTTK m.1527/I hükmü ile toplantının elektronik ortamda yapılabilmesi ve bir kısım üyenin hazır bulunduğu toplantıya diğer üyelerin elektronik ortamda katılabilmeleri imkânı tanınmıştır. Elektronik ortamda oy kullanılabilmesi için, şirketin bu amaca özgülenmiş bir internet sitesi bulunması, YK üyesinin²⁸, bu konuda talepte bulunması ve ayrıca elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin teknik bir raporla ispatlanıp raporun tescil ve ilan edilmesi ve oy kullananların kimliklerinin saklanması şarttır (YTTK m. 1527/III). Aynı maddenin son fıkrasında konuya dair Bakanlıkça bir Tebliğ çıkarılması öngörülmüş, buna istinaden Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca 29.08.2012 tarih ve 28396 Sayılı RG'de "Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ" yayımlanmıştır.
- e. Üyelerin birbirini temsilen oy verememeleri veya toplantıya vekil aracılıyla katılamamaları:** Yeni düzenlemede, YK üyelerinin birbirlerini temsilen oy veremeyecekleri gibi toplantıya vekil aracılıyla da katılamayacakları hükme bağlanmıştır (YTTK m. 390/II). Eski düzenlemede, üyelerin birbirlerini temsilen oy veremeyecekleri de hükme bağlanmış (ETTK m.330/I c.3) ancak vekil aracılıyla toplantıya katılmayacakları konusunda bir düzenleme öngörülmemiştir.

²⁷ Bu durumda karar nisabı bakımından da nispi emredici bir hüküm konulduğunu düşünüyoruz.

²⁸ ŞENER, s.389, Yazar, yasada "ortak" ibaresi kullanılmakla birlikte bunun doğru bir kullanım olmadığını çünkü YK üyesinin ortak olma zorunluluğunun bulunmadığını belirtmiştir. Biz bu görüşe katılıyor ve "ortak" yerine "ortak veya YK üyesi" ibaresinin kullanılmasının daha doğru olduğunu düşünüyoruz. .

- f. Toplantıda oyların eşit olması durumunda konunun bir sonraki toplantıya bırakılması, onda da eşitlik olması durumunda önerinin reddedilmiş sayılacağı:** YTTK m. 390/III hükmü ile oyların eşit olması durumunda önerinin gelecek toplantıya bırakılması ve o toplantıda da eşit olması durumunda söz konusu önerinin reddedilmiş sayılacağı belirtilmiştir. Eski düzenlemede de aynı hükme yer verilmişti (ETTK m.330/I, c.4).
- g. Toplantı talebi olmaması halinde üyelerden birinin karar şeklindeki yazılı önerisine diğer üyelerin yazılı onay vererek karar alınması:** Yeni düzenlemede, eski düzenlemeden farklı olarak, hiçbir üyenin toplantı talebinde bulunmaması halinde üyelerden birinin belirli bir konuda yapmış olduğu karar şeklindeki bir yazılı önerisine en az üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınarak da (eski düzenlemede tüm üyelerin onayı aranmaktaydı) karar alınabilmesi mümkün kılınmıştır (YTTK m. 390/IV, c.1)²⁹. Öneri tüm YK üyelerine gönderilmelidir. Onayların aynı kâğıtta bulunması şart değildir. Bununla birlikte, onay imzalarını taşıyan kâğıtların YK karar defterine yapııştırılması ya da kabul edenlerin imzalarını içeren bir karara dönüştürülerek karar defterine geçirilmesi gereklidir (YTTK m. 390/IV, c. 2,3). ETTK m.330/II hükmü ile üyelerden birinin görüşme talebinin olmaması halinde YK kararlarının, bir üyenin belirli bir konudaki teklifine diğer üyelerin yazılı onaylarının alınması suretiyle de karar alınabilmesi öngörülmüştü.
- h. Kararların yazılı olması ve imza edilmesi:** Son olarak kararların geçerliliği için yazılıp imza edilmiş olmaları da hükme bağlanmıştır (YTTK m. 390/V). Eski düzenlemeye göre de YK kararlarının geçerliliği için yazılıp imza edilmiş olmaları gerekiyordu (ETTK m. 330/III).

Görüldüğü gibi, yeni düzenlemede karar alma süreci daha ayrıntılı ve kararların daha hızlı biçimde ve kolaylıkla alınabileceği bir şekle kavuşturulmuştur. Bu yaklaşım, YTTK'nun şirket işleyişinde daha pratik ve ticari hayatın gereklerine uygun hale getirilmesi çabasının bir sonucudur.

²⁹ ŞENER, s.390. Sirküler tipi karar alma yöntemi.

2. Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü

1.1. Hükümsüzlük Kavramı

Hükümsüzlük, bir hukuki işlemin baştan itibaren yok veya geçersiz olması ya da mahkeme kararı ile iptal edilerek hüküm taşınamamasıdır³⁰.

Hukuki işlemlerin hükümsüzlüğü meselesi tartışmalı bir meseledir³¹. Bazı yazarlar, yokluk halini ayrı bir başlık altında ele almakta, hükümsüzlük ve geçersizlik kavramlarını eş anlamlı olarak kullanmaktadır³².

Hükümsüzlük halleri, Türk hukukunda tek bir başlık altında ve ayrı bir madde şeklinde düzenlenmemiştir. Bununla birlikte çeşitli kanunlarda hükümsüzlük hallerine yer verildiği görülmektedir (Ör. MK m.23, 119, TBK m.12, 17, 27, 28, 30, 36, 37,39, 46, YTTK m. 391, 447³³).

Biz, hükümsüzlük hallerini aşağıda, yokluk, geçersizlik (butlan) ve iptal olarak üç başlık altında ele aldık.

2.2. Hükümsüzlük Halleri

2.2.1. Yokluk

Yokluk, bir hukuki işlemin hükümsüzlüğüne ilişkin en ağır yaptırımdır³⁴. Yokluk, hukuki işlemin kurucu unsurlarının olmaması halinde işlemin hiç doğmamış sayılmasıdır³⁵. Dolayısıyla, yok hükmündeki bir işlemin hukuki bir sonuç doğurması da mümkün değildir.

Yokluk ile kesin geçersizlik arasında hukuki sonuçları bakımından benzerlik ve farklılıklar vardır³⁶. Benzerliklere kısaca değinmek gerekirse, her ikisinde de hukuki işlem baştan itibaren sonuç doğurmamaktadır. Her ikisinde de hükümsüzlük hali herkes tarafından, bir süreye bağlı olmaksızın

³⁰ Hükümsüzlüğün geniş ve dar anlamına bir başka bakış için bkz. OĞUZMAN, Kemal/ÖZ Turgut, Borçlar Hukuku Genel hükümler, C.1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012. s.176.

³¹ OĞUZMAN/ÖZ, s.176.

³² Örneğin ANTALYA, klasik anlamda geçersizlik içinde yer alan butlan ve iptal kurumları yerine geçersizliği üst kavram olarak kabul eden yaklaşımı esas alarak, geçersizlik (hükümsüzlük) başlığı altında, kesin geçersizlik, yazılmamış sayılma, esnek geçersizlik, düzeltilebilir geçersizlik, askıda geçersizlik gibi alt başlıklara ayırmaktadır. Bkz. ANTALYA, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel hükümler, C1, Beta Yayınları, İstanbul, 2012, s.96.

³³ OĞUZMAN/ÖZ, s.176.

³⁴ AYAN, Mehmet, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 7.Bası, Mimoza Basım, Konya,2012, s.93.

³⁵ ANTALYA, s.95, AYAN, s.94.

³⁶ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.30.

ileri sürülebilir³⁷. Farklılıklar boyutunda ise, yok hükmündeki bir hukuki işlemin sonradan düzeltilmesi mümkün olmamasına rağmen geçersiz bir işlemin sonradan düzeltilmesi veya değiştirilmesi (tahvili) mümkün olabilir³⁸. Öte yandan hakkın kötüye kullanılması yasağı bağlamında bir işlemin geçersizliği dürüstlük kuralına aykırılık oluşturuyor ise bu işlemin geçerliliği kabul edilebilir³⁹ ancak yokluk halinde hakkın kötüye kullanımını ileri sürmek mümkün değildir⁴⁰.

Yokluk durumunda işlemin baştan itibaren hiç varlık göstermediği ifade edilmekle birlikte, yokluk halinin bir dava yoluyla mı tespit edilmesi yoksa zaten yok olması nedeniyle ayrıca bir davaya gerek olmadığı yönünde öğretide tartışmalar süregelmektedir. Bir kısım yazarlar, yok sayılan bir işlem için dava açmaya gerek olmadığını ileri sürmekte⁴¹, bir kısım yazarlar ise yokluk halinin bir tespit davası ile hükme bağlanması gerektiğini savunmaktadır⁴². Biz de yokluk halinin bir tespit davası ile hükme bağlanmasını savunan görüşe katılıyoruz.

YK kararlarının yoklukla maluliyeti konusunda eski ve yeni TTK'da yasal bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte⁴³, örneğin toplantı veya karar yeter sayısı sağlanmaksızın alınan kararların yok hükmünde olduğu savunulmaktadır⁴⁴. Aynı şekilde, kararların tutanak altına alınmış ve imzalanmış olması da geçerlilik koşuludur. Bu koşullara uyulmaması halinde alınan kararlar da yok hükmündedir⁴⁵. Öte yandan YK'nun vazgeçilmez ve devredilmez görevlerine dair bir başka organın (GK) karar alması durumunda da alınan kararlar yok hükmündedir⁴⁶.

³⁷ ANTALYA, s.96.

³⁸ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.31.

³⁹ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.31.

⁴⁰ ANTALYA, s.94. , MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.31.

⁴¹ AYAN, s.94. OĞUZMAN/ÖZ, s.177.

⁴² ANTALYA, s. 94, POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.271, ÇEKER, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, Adana, 2011, s.466.

⁴³ ARSLAN, İbrahim, Yönetim Kurulu, Şirketler Hukuku, (Ed. Sami KARAHAN), Mimoza Yayınları, 1.Baskı, Konya, 2012, s.398.

⁴⁴ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.271. Yargıtay 11HD. 13.05.1993 t. E.1992/6736 K.1993/3457 sayılı Kararına atıf yapılmıştır. Karar yayımlanmamıştır. ÖZKORKUT, s.92.

⁴⁵ ÖZKORKUT, s. 92, Y.11.HD.28.11.1985 E.5890/K.7155, “Yönetim Kurulunun toplantı ve karar yeter sayısı yasaya aykırı ise bu karar hüküm ve sonuç doğurmaz” ERİŞ, Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995. s. 268.

⁴⁶ ÖZKORKUT, s.93.

1.1.2. Kesin Geçersizlik (Mutlak Butlan)

TBK m. 27/I'de, “kesin hükümsüzlük” başlığı altında “*kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür*” şeklinde kesin hükümsüzlük halleri beş başlık altında sıralanmıştır⁴⁷. Kanunda hükümsüzlük ile geçersizlik (butlan) aynı anlamda kullanılmıştır.

Genel anlamda hükümsüzlük ise, geçersizliğin yanı sıra yokluk ve iptali hallerini de içeren daha geniş kapsamlı bir kavramdır.

TBK'da her kanuna aykırılığın değil kanunun emredici kurallarına aykırılığın geçersiz olduğu hükme bağlanmıştır⁴⁸. Genel ahlaka ve kamu düzenine aykırılık hallerinin neler olduğuna dair yasal bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte, genel ahlak ve kamu düzeninin, bir bütün olarak toplumun değer yargılarını oluşturduğu ve söz konusu değer yargıları ile toplumsal düzen ve huzura aykırı hukuki işlemlerin kesin olarak geçersiz sayılacağı kabul edilmektedir⁴⁹. Aynı şekilde, kişilik haklarına aykırılık da özel olarak geçersizlik hallerine dâhil edilmiştir. Kişilik hakları genellikle emredici hükümlerle düzenlendiğinden, geçersizlik halleri arasında ayrıca yer almasına gerek kalmayabilirdi ancak kanun koyucu, kişilik haklarına büyük önem atfedilmesinden dolayı kişilik haklarına aykırılığı geçersizlik hallerine dahil etmiştir⁵⁰. Son olarak sözleşmelerin konusunun olanaksız olması da kesin geçersizlik nedenleri arasında sayılmıştır.

ETTK'da, kararların hükümsüzlük hallerine ilişkin herhangi bir düzenleme mevcut değildi. Dolayısıyla genel hükümler uygulama alanı bulmuştu. EBK m. 20 hükmü bağlamında kamu düzenine, ahlaka veya emredici hükümlere aykırı YK kararlarının batıl olduğu kabul edilmekteydi⁵¹. Geçersizliğin tespiti davaları herhangi bir süreye tabi değildir dolayısıyla

⁴⁷ EBK m.20'de “Butlan” başlığı altında, hükümsüzlük halleri, sözleşmenin konusunun imkânsız, haksız (gayri muhik) ve ahlaka (adaba) aykırı olması olarak sayılmıştı. Yeni düzenlemede, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırılık da kesin geçersizlik olarak kabul edilmiş ayrıca “haksız” olma esası yerine “kanunun emredici hükümlerine aykırılık” esası getirilmiştir.

⁴⁸ KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel hükümler, Genişletilmiş 16. Bası, Ankara, 2012. s. 92.

⁴⁹ KILIÇOĞLU, s.94-96.

⁵⁰ KILIÇOĞLU, s.94.

⁵¹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 271, ÖZKORKUT, s.94.

YK kararlarının geçersizliği her zaman ileri sürülebilir⁵². Yargıtay da, YK kararlarının geçersiz (batıl) olduğunun tespiti davasının her zaman açılacağı görüşündedir⁵³.

YTTK m. 391 hükmü ile YK kararlarının geçersizliği halleri düzenlenmiştir. Buna göre,

- a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,
- b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,
- c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan veya güçleştiren,
- d) Diğer organların devredilmez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararlar batıldır.

Her yasal düzenlemede olduğu gibi özellikle yeni getirilen bir yasal düzenlemenin ruhu, gerekçesi okunduğunda daha iyi anlaşılabilir. Bu nedenle, YTTK 391.madde hükümlerini daha iyi yorumlayabilmek için maddenin gerekçesini de aşağıda kısaca ele aldık.

YTTK m.391 hükmünün gerekçesinde, “düzenlemenin amacı, dava olanağını tanıyarak ve iptal edilebilir kararlarla batıl kararlar arasındaki farka açıklık getirerek pay sahibinin korunmasını güçlendirmektir” şeklinde bir görüş ileri sürülmüştür. Bu gerekçede “iptal edilebilir kararlar”dan söz edilmekle birlikte YTTK’da YK kararlarının iptaline ilişkin genel bir düzenleme getirilmemiştir.

Gerekçede, YK kararlarının geçersiz sayılacağı hallerin örneklerle (sayım yoluyla) düzenlendiği ve geçersizlik konusunda genel hükümlere de başvurulabileceği dile getirilmiştir⁵⁴. Yani YTTK 391. maddede ki geçersizlik halleri sınırlı değildir. Sayılan haller, uygulamada en çok karşılaşılan durumlardır.

Gerekçede, sayılan geçersizlik hallerine ilişkin ayrıntılı açıklamalar getirilmiştir. Bu çerçevede, en çok rastlanılan geçersiz YK kararlarının eşitlik ilkesine aykırı kararlar olduğu belirtilmiş⁵⁵, daha sonra anonim şirket temel

⁵² MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.156.

⁵³ Y.11. HD. 26.01.1989 E.3414/K.260, Y.11.HD. 15.10.1993 E.4885/K.6526, ERİŞ, s.268

⁵⁴ Aynı görüş için Bkz. ARSLAN, s.398.

⁵⁵ Gerekçede, TTK m. 357’de “eşit işlem ilkesine yer verildiği “ belirtilmiştir.

yapısına aykırı kararlara ilişkin açıklamalar getirilmiş ve anılan hükmün İsv. BK m. 706 b, b.3'ün ilk kısmından alındığı vurgulanmıştır. Aynı maddede, yönetim kurulu hakkındaki 714 üncü maddenin bu hükme gönderme yaptığı, İsviçre doktrininde hükmü örneklerle açıklamak eğilimi hâkim olmakla beraber geçersizlik ve iptal yaptırımları açısından ilkesel temelde yorum yapan yazarlardan söz edilmiş ve bu yazarların emredici hükümlere aykırı genel nitelikli kararlar için geçersizlik, münferit kararlar için de iptal yaptırımını savundukları belirtilmiştir⁵⁶. Gerekçede, sermayenin korunması, pay sahiplerinin haklarını ihlal eden veya kısıtlayan kararların geçersiz olduğu, burada “özellikle” ibaresi kullanılarak maddenin sadece vazgeçilmez haklara özgülenmediği belirtilmiştir. Son olarak, organların devredilemez yetkilerinin devrine ilişkin kararların, aynı zamanda temel yapı ile de ilgili olduğu belirtilmiştir.

YTTK tasarı halinde iken MOROĞLU, bahse konu maddede bazı değişik ve ilaveler önermiştir⁵⁷. Mesela, c) bendindeki düzenleme “*pay sahiplerinin genel kurulu toplantılarına katılma, oy hakkı, dava hakkı veya kanunen emredici olarak sağlanan diğer haklarını ihlal eden veya kısıtlayan*” şeklinde önerilmiş, aynı şekilde Yargıtay 11.HD'nin uygulamaları ışığında e) bendi eklenerek “*paysahipleri ile üçüncü kişilerin hak ve çıkarlarını doğrudan doğruya ihlal eden veya kısıtlayan*” şeklinde bir ilave yapılması öngörülmüştür. MOROĞLU gerekçesinde “*Böylece, ortaklık paysahipleri defterine kaydedilme istemi, yönetim kurulu kararıyla reddedilen, sermaye borcunu ödemediği gerekçesiyle ortaklıktan çıkarılıp yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakılan paysahipleri ve üçüncü kişiler yönetim kurulu kararının geçersizliğinin (butlanının) tespitini ve yoksun bırakıldıkları paysahipliği haklarının iadesini ve uğradıkları zararların tazminini (süresiz olarak) dava edebileceklerdir*” şeklinde bir açıklama getirmiştir⁵⁸.

⁵⁶ Bkz. Gerekçe, m. 391 2.a maddesi. Burada atıf yapılan yazarlardan birisi de Sayın MOROĞLU'dur. Gerçekten de, MOROĞLU, emredici hükümleri, kesin anlamda ve nispi anlamda emredici hükümler olarak tasnif etmiş ve kesin emredici hükümlerin ihlal eden genel kurul kararlarının geçersizlik, nispi nitelikte örneğin paysahiplerinin özel çıkarlarının korunmasını öngören emredici hükümlerin ihlalinin ise iptal edilebilir kararlar olduğunu ileri sürmüştür Öğretide de buna ilişkin görüşlere yer vermiştir. Bkz. MOROĞLU, Hükümsüzlük, s. 60 vd.

⁵⁷ MOROĞLU, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Başlangıç, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri ve Son Hükümlere İlişkin Değerlendirme ve Öneriler, Ankara, 2005, 3.Bası, s.152. (Öneriler).

⁵⁸ MOROĞLU, s.152.

Kabul edilen düzenleme ile MOROĞLU'nun değişiklik ve ilave önerileri arasındaki farklara kısaca değinmek gerekirse. MOROĞLU'nun önerdiği, pay sahiplerinin genel kurula katılma, oy hakkı, dava hakkı gibi haklar, kabul edilen düzenlemede örnekleme yapılmadan “özellikle vazgeçilmez nitelikli haklar” şeklinde vurgulanmıştır. Öte yandan kabul edilen düzenlemede MOROĞLU'nun önerdiği “veya kanunen emredici olarak sağlanan diğer haklar” yerine, pahasahiplerinin hakları konusunda “kanunen emredici”lik ölçütü getirilmeden her türlü hakkın ihlali halinde geçersizlik yaptırımının uygulanabileceği öngörülmüştür. MOROĞLU'nun e bendi olarak eklenmesini önerdiği pahasahipleri ve üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini doğrudan doğruya ihlal eden veya kısıtlayan kararların geçersizliği” cümlesinde yer alan “pahasahiplerine” ilişkin ibare c bendi ile düzenlenmiştir. Buna karşılık üçüncü kişilerin, henüz şirkette pahasahipliği statülerinin gerçekleşmemesi nedeniyle YK kararları ile doğrudan bir ilişkisi yoktur. Çünkü YK'nun üçüncü kişilerle ilişkileri YK'nun temsil işlevinden kaynaklanmaktadır. YK kararları ise YK'nun yönetim işlevine aittir. Sonuç olarak kabul edilen düzenlemenin yeterli ve isabetli olduğu düşünülmektedir.

YTTK'da YK kararlarının geçersizliğine ilişkin düzenlemelerin benzeri YTTK m.447 hükmü ile genel kurul kararlarının geçersizliği için de öngörülmüştür⁵⁹. Burada da sınırlı sayı ilkesi değil örnekleme esası benimsenmiştir⁶⁰. Bu nedenle TBK m. 27 bağlamında genel olarak kabul edilen kesin geçersizlik halleri, genel kurul kararları bakımından da uygulama alanı bulacaktır⁶¹.

Sonuç olarak YTTK m.391 hükmünde sayılan YK kararlarının geçersizliği halleri, sınırlı sayı kuralına tabi değildir. Bu haller uygulamada en çok karşılaşılan hallerdir ve bu alandaki ihtiyacı karşılamaya yönelik olarak düzenlemelerdir. Burada, kesin geçersizlikle ilgili genel hükümlere başvurmak her zaman mümkündür.

⁵⁹ YTTK MADDE 447- (1) Genel kurulun, özellikle;

- a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilmez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,
- b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,
- c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır.

⁶⁰ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.134.

⁶¹ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.145. vd.

1.1.3. İptal

Hukuki işlemin iptali, ilgili kişinin bazı hallerde (Örneğin YTTK m. 445 gereği, dürüstlük kurallarına aykırı genel kurul kararları aleyhine m. 446’da sayılan kişilerin iptal davası açması) dava yoluyla bazı hallerde ise kendi iradesiyle (örneğin bir sözleşmenin yanılma, aldatma veya korkutma gibi iradenin sakatlandığı durumlarda) hukuki işlemin iptal edildiğini karşı tarafa bildirmesiyle gerçekleşen bir hükümsüzlük halidir⁶². Mahkemenin verdiği iptal kararının kesinleşmesi ya da iptal beyanın karşı tarafa ulaşmasını müteakip işlem geçersiz olur.

İptal yaptırımı, daha çok ilgili tarafın menfaatine ilişkin hususlarda söz konusu olur⁶³. YBK’da iptal yerine “bağlı olmama” kavramı kullanılmıştır⁶⁴. İptal nedeniyle geçersizlik iddiası süreye tabidir⁶⁵ ve sadece ilgilileri (sözleşmede taraflar) tarafından ileri sürülebilir⁶⁶. Öte yandan iptal yaptırımı mahkemece kendiliğinden araştırılmaz ve dikkate alınmaz.

MOROĞLU, “genel kurul kararlarının iptali meselesinde, iptal davası açma hakkının, mütesep hak olmayıp YTTK’daki nispi emredici hükümlerle korunan haklar” olduğunu savunmuştur⁶⁷.

YK kararlarının iptali konusu öğretilerde en çok tartışılan konulardandır. ETTK döneminde, yönetim kararlarının iptali konusunda öğretilerde genel olarak kabul gören yaklaşım YK kararlarının iptalinin mümkün olmadığı şeklindeydi⁶⁸.

ETTK’da YK kararları aleyhine iptal davası ilgili bir düzenleme olmamasına ve öğretilerde de bunun gereksiz ya da olanaksız olduğu yolundaki görüşler egemen olmasına rağmen 2499 sayılı mülga SPK m.12/VI hükmü

⁶² AYAN, s.96.

⁶³ KILIÇOĞLU, s.88.

⁶⁴ KILIÇOĞLU, s.88. Yazar, irade bozukluğu hallerinde sözleşme ile bağlı olmama halini vurgulamıştır.

⁶⁵ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.57.

⁶⁶ KILIÇOĞLU, s.89.

⁶⁷ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.173.

⁶⁸ ÖZKORKUT, s. 5, s.121 vd. Yazar, daha önceki (865 Sayılı TTK) döneminde, Hirsch’in YK kararları aleyhine iptal davası açılmasının gerekli olmadığı yönündeki görüşlerine yer vermiştir. Aynı şekilde, Onsun’un da YK kararları aleyhine iptal davası açılmaz şeklinde görüşünü paylaşmıştır. Yazar, Ansay’ın, m.381 hükmünde yer alan esasların YK kararları için de geçerli olabileceğini ancak Kanunun bu konuda bir düzenleme getirmemesi nedeniyle böyle bir hak tanımanın doğru olmayacağı sonucuna vardığını ve bu görüşlerin öğretilerde büyük ölçüde kabul gördüğünü vurgulamıştır. Aynı görüşler için Bkz. PULAŞLI, , s. 998 (Şerh)

uyarınca belirli koşullarda YK kararlarının iptali öngörülmüştür⁶⁹. Öte yandan, aynı Kanunun 46/b maddesi hükmü ile Sermaye Piyasası Kurulu, “ 12 nci maddedeki esaslar çerçevesinde alınan yönetim kurulu kararları aleyhine, bu kararların ilanından itibaren otuz gün içinde ortaklık merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde iptal davası açmaya ve bu kararların icrasının geri bırakılmasını istemeye” yetkili kılınmıştır.

SPK’undaki düzenlemenin yanı sıra, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 16 hükmüne göre, YK’nun ortaklıktan çıkarma kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açılabilmesi mümkün kılınmıştır. Bununla birlikte her iki hükmün de istisnai nitelikli olduğu savunulmuştur⁷⁰.

ETTK’nun yürürlükte olduğu dönemde, YK kararlarını da iptal müessesesine tabi olması gerektiği ve bu konuda yasal boşluk olduğu yönünde düşünceler öne sürülmüştü. Örneğin, ÇAMOĞLU, bu konuda bir yasal boşluk olduğunu ve ilk imkânda bunun doldurulması gerektiğini not etmiştir. Yazar, iptal edilebilir kararlarla ilgili olarak YK üyelerinin sorumluluğu çerçevesinde bir çözüm arayışının mümkün olabileceğinin bazı yazarlarca ileri sürüldüğünü mamafih bunun da gerçek anlamda bir çözüm yolu olmadığını vurgulamıştır⁷¹. ÖZKORKUT ise “pay sahipliği haklarının GK kararlarında olduğu kadar YK kararlarında da etkin olması için YK kararlarına karşı da iptal davası açılabilmesi” görüşünde idi⁷². Yazar eserinde, TEKİNALP’in 1982 tarihli “Sermaye Piyasası Hukuku” eserine atıfta bulunarak “*Kayıtlı sermaye sisteminde YK’nun yetkilerini kötüye kullanması halinde pay sahiplerinin menfaatlerinin korunma çarelerinden biri olarak, iptal davası açma imkanı gösterdiğini ve Yargıtay’ın kayıtlı sermaye sisteminde bu yolu açmasının doğru olacağını belirttiğini*” not etmiştir⁷³.

YTTK’da YK kararlarını düzenleyen m. 390-391. maddelerinde YK kararlarının iptaline ilişkin açık bir hüküm yer almamıştır⁷⁴. Kanunun gerekçesine bakıldığında, YTTK 391. maddenin gerekçesinde yer alan ilk

⁶⁹ Eski SPK m.12/VI: “Yönetim kurulunun bu maddedeki esaslar çerçevesinde aldığı kararlar aleyhine, Türk Ticaret Kanununun 381 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan hallerde yönetim kurulu üyeleri, denetçiler veya hakları ihlal edilen pay sahipleri, kararın ilanından itibaren otuz gün içinde anonim ortaklık merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler”.

⁷⁰ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.189, ÖZKORKUT ise, bu hükmün istisnai niteliğinin gittikçe azaldığını ileri sürmüştür. Bkz ÖZKORKUT, s.5.

⁷¹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.271.

⁷² ÖZKORKUT, s.95.

⁷³ ÖZKORKUT, s.124.

⁷⁴ PULAŞLI, s.611, MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.186.

ifade “yönetim kurulu kararları iptal edilemez” şeklindedir. Dolayısıyla, kanun koyucu yönetim kurulu kararlarının iptale tabi olmadığını ilke olarak kabul etmiştir. Buna rağmen, YTTK’da iki farklı düzenlemede YK kararlarının iptaline imkân tanıyan hükme yer verilmiştir. Bu düzenlemeler, YTTK m. 192/II ve m. 460/V hükümleridir. Aşağıda söz konusu iki maddeyi incelemeye çalıştık.

YTTK’nun “Birleşmenin bölünmenin ve tür değiştirmenin iptali ve eksikliklerin sonuçları” başlıklı 192.maddesinin birinci fıkrasında “birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan katılımcı şirket ortaklarının, kararın TTSG’de ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabilecekleri” hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise “Kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi halinde de bu dava açılabilir” hükmüne yer verilmiştir. Dolayısıyla, YTTK’da, birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin YK kararları aleyhine iptal davası açılacağı öngörülmüştür.

Öte yandan, “Kayıtlı Sermaye Sisteminde (Sermaye Taahhüdü Yoluyla Artırım)” başlıklı 460. maddesinin 5.fıkrasında “*Yönetim kurulu kararları aleyhine, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri, 445 inci maddede öngörülen sebeplerin varlığı hâlinde kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açabilirler. Bu davaya 448 ilâ 451 inci maddeler kıyas yoluyla uygulanır*” şeklinde bir düzenleme getirilmiştir. Bu maddede, YK kararlarının iptali davasının dayanakları için 445. maddeye atıfta bulunulmuştur. YTTK m. 445’de “Genel Kurulu Kararlarının İptal Sebepleri” düzenlenmiştir. Bu kapsamda, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırılık halinde genel kurul kararları aleyhine iptal davası açılacağı hükme bağlanmıştır. Burada “özellikle” ibaresi ile sınırlı sayı ilkesinin geçerli olmadığı, başka sebeplerle de iptal davası açılacağı vurgulanmıştır. YTTK m. 460/V hükmü uyarınca, iptal davasının açılabilmesi için, m. 445’de yer alan “Genel kurul kararlarının iptali için geçerli olan karar tarihinden itibaren üç aylık süre” değil, “kararın ilanı tarihinden itibaren bir aylık süre” öngörülmüştür. Dolayısıyla, YTTK’da kayıtlı sermaye sistemini kabul eden A.Ş.’de sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımına gidilmesi durumunda, YK kararlarının iptali konusunda istisnai nitelikli de olsa bir imkân sağlanmıştır.

Görüldüğü gibi YTTK’da istisnai nitelikli de olsa YK kararlarının iptaline ilişkin iki düzenleme mevcuttur. Bununla birlikte, YK kararlarını düzenleyen hükümlerde iptal müessesesinin öngörülmemiş olması nedeniyle

öğretide genel olarak YK kararlarının iptalinin istenemeyeceği görüşü egemendir⁷⁵.

Yargıtay 11.HD'nin kararlarında genel olarak YK kararlarına karşı iptal davası açılmayacağı kabul edilmektedir⁷⁶. Buna karşılık, “pay sahiplerinin kişisel haklarını ihlal eden YK kararları aleyhine iptal davası açılabilceği” doğrultusunda kararları mevcuttur⁷⁷.

YK kararlarının iptaline ilişkin düzenlemelere, yeni SPK'da da yer verilmiştir. 06.12.2012 gün ve 6362 Sayılı Yeni SPK m. 18/VI hükmü ile Eski SPK m. 12/VI'deki düzenlemeye benzer biçimde, kayıtlı sermaye sistemini seçen halka açık anonim ortaklıklarda “Yönetim kurulunun bu maddedeki esaslar çerçevesinde aldığı kararlar aleyhine, 6102 sayılı Kanunun genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümleri çerçevesinde yönetim kurulu üyeleri veya hakları ihlal edilen pay sahipleri, kararın ilanından itibaren otuz gün içinde ortaklık merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler” hükmü getirilmiştir. YTTK m. 460/V hükmü ile SPK m.18/VI hükümleri arasındaki farklılık, iptal davası açma sürelerinin ilkinde “bir ay” diğesinde ise “otuz gün” olarak düzenlenmesidir. Bu farklılığın nedeni anlaşılammaktadır⁷⁸.

Sermaye Piyasası Kuruluna, YK kararlarına karşı iptal davası açma yetkisi tanıyan eski SPK m.46/b hükmüne benzer biçimde yeni SPK m.93 hükmü ile “Kayıtlı sermaye sisteminde uygulanacak tedbirler” kenar başlığı altında Kurula “18 inci maddedeki esaslar çerçevesinde alınan yönetim kurulu kararları aleyhine, bu kararların kamuya duyurulduğu tarihten itibaren otuz gün içinde ortaklık merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açmaya ve teminatsız olarak bu kararların icrasının geri bırakılmasını isteme” yetkisi tanınmıştır. Söz konusu düzenlemeler de özel ve istisnai niteliklidir. Bu düzenlemelerden yola çıkılarak, anonim şirketlerde YK kararlarının iptalinin genel bir kural olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

⁷⁵ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.193. MOROĞLU, böyle bir hakkın tanınması halinde cümle düşük ifade yanlış YK'nun bir icra organı olarak şirketin ticari faaliyetlerini ticari yaşamın gereklerine uygun olarak yürütebilmesinin engellenebileceğini ve mahkeme tarafından şirketin iç işlerine müdahale yolunun açılabilceği düşüncesiyle doğru olmayacağını ileri sürmektedir. Bu aynı zamanda İsviçre Hukuku öğretilinde de benimsenen bir düşüncedir. Bkz. Dipnot:84, ÇEKER, s.440, BİL-GİLİ/DEMİRKAPI, s.407, Karşı görüş için Bkz. ARSLAN, s.402, PULAŞLI, s.999 (Şerh).

⁷⁶ ÖZKORKUT, s.126., PULAŞLI, Şerh, s. 999, MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.191, Y.11HD 26.02.1989 E.3414/K.260, Y.11HD 26.02.1989 E.3414/K.260, ERİŞ, s.268.

⁷⁷ Y. 11.HD. 05.04.1993 E.1379/K.1295. “Kural olarak YK kararları aleyhine iptal davası açılmaz. Ancak, pay sahiplerinin haklarını doğrudan doğruya ilgilendiren kararların iptali davası açılabilir”. ERİŞ, s. 270.

⁷⁸ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.408.

3. Mukayeseli Hukukta YK Kararlarının Hükümsüzlüğü

Mukayeseli hukuk açısından ele alındığında, genel olarak İsviçre ve Alman hukukunda, “öze ilişkin” emredici kurallara aykırılığın geçersizlik, “şekle” ilişkin emredici kurallara aykırılığın yokluk yaptırımına tabi olduğu, bununla birlikte İsviçre Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu ile Alman Medeni Kanunu’nda böyle bir ayrıma yer verilmediği belirtilmiştir⁷⁹.

İsv. BK’nun 714. maddesinde de batıl yönetim kurulu kararlarına karşı tespit davası açılabilmesi olanağı genel kurul kararlarına ilişkin m.706b’ye gönderme yapılarak düzenlenmiştir⁸⁰. Bu düzenleme ile YK kararlarının geçersizliği hakkında tespit davası açılması imkânı sağlanmış ancak iptal yaptırımı konusunda bir düzenlemeye yer verilmemiştir⁸¹.

İsviçre Federal Mahkemesinin 1950 yılında vermiş olduğu kararda, YK kararlarının iptali davası açılmayacağı hükme bağlanmıştır⁸². Mahkeme Kararının gerekçesinde, ortada bir kanun boşluğu olmadığı ve kanun koyucunun YK kararlarının iptalini bilinçli olarak düzenlemediği vurgulanmıştır⁸³.

İsviçre Federal Mahkemesinin, YK kararlarının iptalinin mümkün olmadığı yönündeki kararına karşılık, öğretide iki farklı görüşe yer verildiği belirlenmiştir. Bir kısım yazarlar, YK kararlarının iptal edilebileceğini savunmakta⁸⁴, bir kısım yazarlar ise iptal edilemeyeceğini ileri sürmektedir⁸⁵. İptalinin savunan yazarlara göre, YK kararından zarar görecekt kişilerin, bu zararın ortaya çıkmasından önce dava açabilme imkânına sahip olmaları, zararın meydana gelmesi halinde YK üyelerinin zararı tazmin etme yükümlülüğünü de ortadan kaldıracığından bir bakıma YK’nun da menfaatine olacaktır⁸⁶. Bir başka görüşe göre de, YK kararına katılmamakla birlikte bu kararla bağlı olan YK üyesine iptal hakkı verilmelidir⁸⁷. YK kararlarının iptal edilemeyeceğini

⁷⁹ MOROĞLU’dan naklen, Hükümsüzlük, s.28. Atf no:47, von TUHR, Andreas, (Çev. Cevat EDEGE), Borçlar Hukuku 1-2, Ankara, 1983, s.222 : “Emredilen şekilde yapılmayan hukuki muameleler hükümsüzdür”.

⁸⁰ Bkz. TTK 391.maddesinin gerekçesi.

⁸¹ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.186., ÖZKORKUT, s.96.

⁸² PULAŞLI, s.1001. (Şerh), ÖZKORKUT, s.96.

⁸³ ÖZKORKUT, s.99.

⁸⁴ ÖZKORKUT, s.104, dipnot 75’den naklen.

⁸⁵ ÖZKORKUT, s.113, Dipnot 125’den naklen., PULAŞLI, , s.1001(Şerh), MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.187

⁸⁶ ÖZKORLUT, s.105.

⁸⁷ ÖZKORKUT, s.107.

savunan yazarlara göre, kanun iptal yolunu kabul etmemiştir⁸⁸. Buna dayanak olarak da pay sahiplerinin YK'na karşı hak ve çıkarlarının korunabilmesi için sorumluluk davası açma gibi başka haklar tanındığı belirtilmektedir⁸⁹. Ayrıca, YK kararların karşı iptal davası açma hakkının tanınmasının, mahkemenin, şirketin iç işlerine karışması gibi bir durum yaratabileceği ve sakıncalı olduğu ileri sürülmüştür⁹⁰.

Alman Paylı Ortaklar Kanununda YK kararlarının iptaline dair bir düzenleme mevcut değildir⁹¹. Alman Hukukunda da YK ve gözetim kurulu kararlarının iptalinin dava edilemeyeceği görüşü hâkimdir⁹².

SONUÇ

Makalemizde, YTTK ışığında YK kararlarının hükümsüzlüğü konusundaki son gelişmeleri ele almaya çalıştık. Hükümsüzlük hallerinden yokluk ve kesin geçersizlik yaptırımlarına ilişkin olarak öğretilerde genel olarak bir görüş birliği olduğu, YTTK m. 391 hükmü ile kesin geçersizlik hallerinin örnekleme yoluyla daha ayrıntılı biçimde düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Tartışmanın ana konusu YK kararlarının iptali meselesinde düğümlenmektedir.

YTTK m. 192/II ve m.460/V hükümleri ile 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu m. 16 ve 6362 Sayılı SPK m.18/VI hükümleri, doğrudan doğruya pay sahiplerinin haklarının ihlali durumuna münhasır özel düzenlemelerdir. Bu nedenle bahse konu düzenlemeler istisnai niteliklidir.

YK'nun kararlarını ele alırken aynı zamanda YK'nun işlevini de göz önüne almak gerekir. Anonim ortaklığın ticari yaşamdaki tüm faaliyetleri, bu çerçevede ticari ilişkileri, kar edebilmesi vb. tüm işlevleri YK tarafından icra edilmektedir. Bu bakış açısı ile YK'nun karar alma sürecinde mümkün olduğunca esnek ve uygun deyimle "rahat" olması gerekir. Alınan kararların, her defasında bir pay sahibi tarafından iptal davasına muhatap olacağını düşünülmesi, YK kurulu üyelerini büyük bir baskı altına alacaktır. Öte yandan, m. 391 hükmü ile YK kararlarının geçersizliği imkânı her zaman ileri sürülebilecektir. Bu nedenle, ayrıca genel olarak iptal müessesine yer verilmemiş olmasının doğru bir yaklaşım olduğu kanaatindeyiz.

⁸⁸ ÖZKORKUT, s.113.Dipnot.125'den naklen.

⁸⁹ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.187.

⁹⁰ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.188.

⁹¹ PULAŞLI, Şerh, s.1002, MOROĞLU, Hükümsüzlük, s.186., ÖZKORKUT, s.119.

⁹² MOROĞLU, s.188.

KAYNAKÇA

- ANTALYA, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel hükümler, C1, Beta Yayınları, İstanbul, 2012.
- AYAN, Mehmet, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 7.Bası, Mimoza Basım, Konya, 2012.
- ARSLAN, İbrahim, Yönetim Kurulu, Şirketler Hukuku, (Ed. Sami KARAHAN), Mimoza Yayınları, 1.Baskı, Konya, 2012.
- BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, Dora Basımevi, 9.Basım, Bursa, 2013.
- ÇEKER, Mustafa, 6012 Sayılı Türk Ticaret Kanununa göre Ticaret Hukuku, Adana, 2011.
- ERİŞ, Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995.
- KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel hükümler, Genişletilmiş 16. Bası, Ankara, 2012.
- MOROĞLU, Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü, 6.Baskı, İstanbul, 2012. (Hükümsüzlük)
- MOROĞLU, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Başlangıç, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri ve Son Hükümlere İlişkin Değerlendirme ve Öneriler, 3.Bası, Ankara, 2005. (Öneriler)
- OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel hükümler, C.1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- ÖZKORKUT, Korkut, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali, Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın no:41, Ankara,1996.
- POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Vedat Kitapçılık, 12.Baskı, İstanbul, 2010.
- PULAŞLI, Hasan, Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012. (Genel)
- PULAŞLI, Hasan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa göre Şirketler Hukuku Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, C.1 (Şerh).
- ŞENER, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayınevi, İzmir, 2012.

TEKİNALP, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuk İle Tek Kişilik Ortaklığın Esasları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.

TURANLI, Hüsnü, Yeni TTK ve Ultra Vires İlkesi, Regesta, C.2, S.3, 2013/3, s.50-74.

Von TUHR, Andreas, (Çev. Cevat EDEGE) Borçlar Hukuku 1-2, Ankara, 1983.

KISALTMALAR CETVELİ

A.Ş.	: Anonim Şirket
Bkz.	: Bakınız
c.	: Cümle
Ed.	: Editör
ETTK	: Eski Türk Ticaret Kanunu
EBK	: Eski Borçlar Kanunu
GK	: Genel Kurul
HD	: Hukuk Dairesi
İsv.	: İsviçre
m.	: Madde
MK	: Medeni Kanun
Ör.	: Örneğin
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
vb.	: Ve benzeri
YK	: Yönetim Kurulu
YBK	: Yeni Borçlar Kanunu
YTTK	: Yeni Türk Ticaret Kanunu